

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

2019

MATSHWAO: 70

NAKO: Dihora tse 2

Pampiri ena e na le maqephe a 20.

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLOBUWA

1. Bala ditaelo tsena ka hloko pele o araba dipotso.
2. O SE KE wa latella ho bala pampiri yohle. Tadima karolo e hlahisang dikahare tsa pampiri leqepheng le latelang, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso tse thehilweng dibukeng tseo o ithutileng tsona. Ka mora moo o bale dipotso tseo, o nto kgetha tseo o lakatsang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO TSE NNE, e leng:

KAROLO YA A:	Pale/Nobele/Novele	(35)
KAROLO YA B:	Tshwantshiso/Terama	(35)
KAROLO YA C:	Dipalekgutshwe	(35)
KAROLO YA D:	Dithothokiso	(35)
4. Araba dipotso TSE PEDI feela, potso E LE NNGWE ho tswa dikarolong le ha e le DIFE TSE PEDI.

KAROLO YA A: Pale/Nobele/Novele
Araba potso ya pale/nobele/novele eo o ithutileng yona.

KAROLO YA B: Tshwantshiso/Terama
Araba potso ya tshwantshiso/terama eo o ithutileng yona.

KAROLO YA C: Dipalekgutshwe
Araba dipotso tsa dipalekgutshwe KA BOBEDI.

KAROLO YA D: Dithothokiso
Araba dipotso tsa dithothokiso KA BOBEDI.
5. Sebedisa lenanennetefatso bakeng sa tataiso.
6. Latela ditaelo tse qalong ya KAROLO E NNGWE le E NNGWE ka hloko.
7. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.
8. Qala KAROLO KA NNGWE leqepheng LE LETJHA.
9. O eletswe ho sebedisa nako ka moo ho sisintsweng: Sebedisa metsotso e 60 ho ngola karolo ka nngwe.
10. Ngola ka mongolo o makgethe o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE:

Leqephe lena le tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o lakatsang ho di araba, ntle le hore o bale pampiri kaofela.

KAROLO YA A: PALE/NOBELE/NOVELE		
Araba potso ya pale/nobe/novele eo o ithutileng yona.		
NOMORO YA POTSO	MATSHWAO	LEQEPHE
1. <i>Mahlale a kopane Lekwa</i>	35	5
2. <i>Bosweu ba Lehlwa</i>	35	7
3. <i>Sehlekehleke sa Deidro</i>	35	9
KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA		
Araba potso ya tshwantshiso/terama eo o ithutileng yona.		
4. <i>Sefi</i>	35	11
KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE		
Araba dipotso KA BOBEDI tsa dipalekgutshwe.		
5.1 'E seng kajeno, empa hosane'	18	14
5.2 'Pelo e ja serati'	17	15
KAROLO YA D: DITHOTHOKISO		
Araba dipotso KA BOBEDI tsa thothokiso.		
6.1 'Ho se tshepahale'	18	17
6.2 'Ho thusang ho lla'	17	19

LENANENNETEFATSO:

Sebedisa lenanennetefatso lena ho nnetefatsa hore na e fela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA	TSHWAYA (✓)
A: PALE/NOBELE/NOVELE Dipotso tse kgutshwane	1–3	1	
B: TSHWANTSHISO/TERAMA Dipotso tse kgutshwane	4	1	
C: DIPALEKGUTSHWE Dipotso tse kgutshwane	5.1–5.2	1	
D: DITHOTHOKISO Dipotso tse kgutshwane	6.1–6.2	1	

ELA HLOKO: Etsa bonnete ba hore o arabile dipotso tse karolong TSE PEDI feela.

KAROLO YA A: PALE/NOBELE/NOVELE

Kgetha mme o arabe potso E LE NNGWE e itshetlehleng bukeng eo o ithutileng yona selemong sena.

POTSO YA 1: MAHLALE A KOPANE LEKWA – DN Katsie

Bala qotso ena ka hloko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA A

Hoba Mananyetsa a fihle kgotla, a dumedisa moifo wa moreneng. 'Morena, mofumahadi le lekgotla le hlomphehang.' Letona leo ho neng ho bonahala hore ke lona le ka sehloohong la arabela tumedisano ya hae. Dipotsong tsa lona tona leo tsa ho re o tswa kae, mme o habile kae le hona ka dife, mohlanka wa rona a araba jwaana: 'Ke tswa hole Natala kwana, mme ke tlile hona moreneng mona ho mofumahadi.' 5
Letona la mo hlaba ka mahlo le ho panya le sa panye, hoo a bileng a tshoha a re e se be le bona bolotsana le boqitolo bo ka pelong ya hae. 'O, atamela he, monna wa moeti,' ho realo letona.

Mofumahadi: 'O re o tlile ho nna?'

Mananyetsa: 'Ho jwalo mofumahadi, ke tlile ho wena ka thomo ya morena Ramoroko.' 10
Mofumahadi a botsa: 'Ha ke utlwisise hore na o bolela jwang. O ne o kopana kae le yena, mme hona wena o le mang?'

Karabo ya Mananyetsa ya eba: 'Potsong ya hao morenaka, mofumahadi ya kgabane ya hore na ke mang, ke tla hlalosa ka bokgutshwanyane feela hore ke ngaka, ramethokgo, mme lebitso ke Dirahadibonwe Mananyetsa. Morena, ke ne ke kopane le 15
yena hona haeso kwana Natala. E ne e le mokudi wa ka ka lemo tse telele, ke mo phekola ho fihlela a ikela badimong ho bontate ...'

- 1.1 Ke morena mang eo ho thweng o ne a se a iketse badimong? (1)
- 1.2 Ke thomo efe ya morena eo Mananyetsa a neng a tlile ka yona? (1)
- 1.3 Sekgukguni o ne a le kae ka nako ena eo Mananyetsa a fihlileng sebakeng see? (1)
- 1.4 Tikoloho ena eo Mananyetsa a fihlang ho yona ke ya mofuta ofe? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 1.5 Ke polelo efe qotsong e bontshang hore Mananyetsa o ne a hlomphe, mme a ikokobeleditse mofumahadi? (1)
- 1.6 Polelo ee, 'ke tlile ho wena ka thomo ya morena Ramoroko', e re senolela eng malebana le ntlhakemo ya sebui mabapi le tumelo ya setso? (2)
- 1.7 Maele ana, 'le molato le a ikahlola', a dumellana le ketsahalo efe qotsong? (2)
- 1.8 Bolela hore polelo e latelang ke Nnete kapa Mafosi, o be o nehelane ka lebaka la karabo ya hao. (2)
Mofumahadi o ne a sa belaele hore Mananyetsa ke ngaka ya nnete.
- 1.9 Tshohla tomatso e hlahellang qotsong e ka hodimo. (2)
- 1.10 Nehelana ka mabaka A MABEDI a neng a susumeditse Mananyetsa ho tla mona moreneng. (2)
- 1.11 Hlalosa kamoo theho ya lebitso lena, 'Dirahadibonwe' e dumellanang kateng le sepheo sa morero wa Mananyetsa qotsong. (2)

MMOHO LE

Boela o bale qotso ena ka hloko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA B

Ke tswa lahla seeta morao kwana, jwale ke fumana mmate wa sona mona ... ke tla kgutlela morao ke yo lata sane se seng. Ke bile sethoto ka ho lahla eta sanene. Empa pele, ke tla epela mokotlana ona wa tjehelele mona haufi le tsela. Mobu o bonolo ke tla fatafata hanyenyane feela, etswe mokotla ona o a nkimela. E re ke boye sekwele ke yo lata eta sanene. Hoba Mananyetsa a nyamelle le thota, motho wa rona Sekgukguni a qatsoha moferong mane moo a ntseng a ipatile teng. A tswa a bile a ntse a tsheha. 5

'Ke boletse hore enwa ke wa ka, ke tlhapi, e tjeheilwe, e bona mejo leraba ha e le bone. Lathalatha ee e ne e hopola hore e tla fella hokae ... e nahana hore e bohlale? Enwa banna ke wa ka ke mo rekile, ha, haa--ha!!!'

Hoba a ikgodise hore Mananyetsa o dikelletse, a tsetolla mokotlana o sa epelwang ho ya kae. A o foqola, a ba a nka le sona seeta se behilweng bohlaswa hona mona moo ho patilweng tjehelele. 10

'Ke tla bona hore na o tla etsang ka eta se le seng.'
Ha a realo a nkuwa ke ntho, a tsetela moomo fatshe, a papaela, a ba a re nyame hole kwana! Ho lahla mohlala Sekgukguni o mathile baka se selelele hodima leboho la tsela. 15

- 1.12 Qotsong e ka hodimo, Mananyetsa o nyamella le thota tjee, o leba hokae? (1)
- 1.13 Ke polelwana efe qotsong e re hlakisetsang hore Sekgukguni o ile a potlaka ha a se a fumane mokotlana wa tjehelele? (1)
- 1.14 Ke mothinya ofe o sa lebellwang o ileng wa hlaha ha Sekgukguni a sa ile le kgongwana hodimo ka mora ketsahalo e qotsong? (2)
- 1.15 Ketsahalo e qotsong e bile ya tshohanyetso kapa e ne e le morero wa Sekgukguni? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 1.16 Hobaneng ha Sekgukguni a ile a sebedisa seeta seo ho buuwang ka sona qotsong? (2)
- 1.17 Maele ana, 'e bona mejo leraba ha e le bone', a dumellana jwang le se etsahalang qotsong? (2)
- 1.18 Ke dipolelo dife TSE PEDI qotsong tse bontshang maikutlo a thabo a Sekgukguni ha a atlehile ho fumana mokotla wa tjehelele? (2)
- 1.19 Dumellana le polelo e latelang ka ho nehelana ka lebaka. (2)
Diketsahalo tse qotsong di totobatsa tharahano.
- 1.20 Sekaseka ho kgolweha ha diketsahalo tse qotsong. (3)

[35]

POTSO YA 2: BOSWEU BA LEHLWA – Sello Moroe

Bala qotso ena ka hloko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA C

O ne a ntjhebile ka mahlong eka ho na le seo a neng a se lekola, seo ha a ne a ka panya feela se neng se ka baleha hang. Ka se ke ka tseba hore nka etsa eng. Ka utlwa ke tsieleha, ke tlallwa ke tsohle, empa ka thola ka itshwara molomo yaba ke sheba fatshe, 'Mme Hlomi monna, ke kgolwa hore o a bona hore ha o sa le moshanyana. O tlamehile ho ba le boikarabelo, mme ho feta tsohle, ke rata ho o 5
jwetsa hore nna le mmao hona re ho thabetse ha feela o ho thabetse le wena.' Ka phahamisa hlooho ke se ke ntse ke bososela ka re: 'Ke ho thabetse ntate.' O ile a ntiisa matsoho hoba ke tjho jwalo yaba o re: 'O monna wa nnete Hlomi ngwanaka, ya tshepahalang le hona. O se ke wa kgathatseha ka tsohle di tla lokiswa ke rona. Seo ke se thabelang ke ha o dumetse tsena tsohle.' Mme wa Lerato le Lerato ba kena ba 10
tshwere senomaphodi ha mahlo a ka a wela hang mpeng ya hae, a fihla a dula lehlakoreng la ka. Ha ntse re enwa jwalo, ntata Lerato a re 'Mmalerato, Hlomi o a dumela hore ke yena monga tsohle.' Hoba a tjho jwalo a nka kopi a e isa molomong.

- 2.1 Diketsahalo tse qotsong ee di etsahalla sebakeng sefe? (1)
- 2.2 Ke mophetwa ofe ya neng a ke ke a thabela ho bona Lerato a lebelletse lesea? (1)
- 2.3 Qotsa dipolelo TSE PEDI qotsong tse bontshang hore Hlomi ke motho ya tshepahalang. (2)
- 2.4 Ke ketsahalo efe E LE NNGWE qotsong, e bontshang hore diketsahalo tsa yona ke tsa mehleng ya kajeno? (1)
- 2.5 Bolela diketsahalo TSE PEDI tseo Mmadito a hlahellang ho tsona feela paleng tse bontshang hore ke mophetwa wa tlatsetso. (2)
- 2.6 Ketsahalo eo ho yona Hlomi a bolokang mangolo ao Dineo a neng a mo ngolla ona e totobatsa teketliso ka tsela efe? (2)
- 2.7 Hlalosa sepheo sa mongodi ka toro ya Hlomi e hlahellang tlhekelong ya pale ena. (2)
- 2.8 Kgetha karabo e nepahetseng ho A–D, o be o nehelane ka lebaka la karabo ya hao.
Diketsahalo tse qotsong ee di bontsha ... paleng ena.
A mothipoloho
B sehlohlolo
C tlhekelo
D phethelo (2)
- 2.9 Maele aa, 'tlou ha e hlolwe ke morwalo', a dumellana jwang le diketsahalo tse qotsong? (2)
- 2.10 Ke diketsahalo dife TSE PEDI paleng tse hlileng tsa bontsha hore Dineo o ne a ke ke a hana ho nyalwa ke Hlomi ka mora lefu la Lerato? (2)
- 2.11 Na ketsahalo ya hore Tshiu a kope tshwarelo ho Hlomi, e re bontsha mothinya o sa lebellwang paleng ee? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko, o nto araba dipotso tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA D

Kamorana eo ke neng ke dutse ka ho yona e ne e phodile, ho bile ho na le bathwana ba mmalwa, e leng ntho tseo ke sa kang ka di hlokomela hohang. E ne e le kamore e ka ntle ho tsa bakudi, mme motho a ka nna a ithoballa ka teng a sa tshwenngwe ke letho, kahoo e ne e le ka moo ke neng ke tla robala ka teng bosiuung boo. Ha re ntse re dutse jwalo; e mong le e mong a inahanetse taba tsa hae; ha lla leru le bohloko, le ileng la re tshosa kaofela. Ka utlwa e mong a se a re; 'Halalaa! Tladimothwana!' Ya sala e le bo kgele! ... Banna! Basadi! Ha nna ha honothwa ke sa tsebe ho buuwa ka eng empa ba bua ka leru lena. Ka ba nyemotsa feela ke inahanela taba tsa ka. Hang hoba leru leo le fete, pula ya thola tu! Ha nna ha utlwahala metsi a neng a theoha marulelong ka sekgahla. Ka morao ho nako ka utlwa ke tshwarwa ke boroko, yaba ke robala setulong se selelele seo ke neng ke dutse ho sona, ka kgaleha thuwe! Ka tsoha hoseng, moo ke qetang feela ho tsoha, ka kopana le mooki wa mokhalate, mme ka mo kopa ho nkisa ho materone ...

- 2.12 Ke mophetwa ofe ya buang qotsong ee? (1)
- 2.13 Ke lebaka lefe le neng le entse hore mophetwa eo o mmoletseng ho 2.12 a tle sebakeng seo a leng ho sona? (1)
- 2.14 Ketso ya Hlomi ya ho robala setulong e re senolela maikutlo afe a hae malebana le seo a neng a se tletse moo? (1)
- 2.15 Ditaba tseo Hlomi a ileng a di fumana ho materone ka mora ketsahalo e qotsong, di ile tsa fetola bophelo ba hae jwang? (2)
- 2.16 Hlalosa kamoo polelo ena, 'Halalaa! Tladimothwana!' e re senolelang kateng tshekamelo ya sebui sa mantswe ana tumelong ya setso. (2)
- 2.17 Bolela hore polelo e latelang ke Nnete kapa Mafosi, o be o tshehetse karabo ya hao ka lebaka.
Lerato leo Dineo a neng a na le lona ho Hlomi, le ne le etsa hore Hlomi a be le kgohlano ya ka hare. (2)
- 2.18 Ke tikoloho ya mofuta ofe e hlahellang paleng ee? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 2.19 Seabo sa Firi ntweng ya hae le Hlomi ha ba tsekisana Lerato, se fapana jwang le sa Tshiu paleng ee? (2)
- 2.20 Sekaseka kamoo mongodi a sebedisitseng ho thwathwaretsa ha leru e le letshwao kateng ditabeng tsa sengolwa sena. (3)

[35]

POTSO YA 3: SEHLEKEHLEKE SA DEIDRO – VT Masima

Bala qotso ena ka hloko, o nto araba dipotso tse tla e latela tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA E

'Ke hlile ka belaela hore e tla ba o motho eo Zero a itseng o tla mo romela ho tla ntebela. Ke bontshitswe ke hore o mpholose ditleneng tsa tau, e re ha o qeta, o mpitse ka lebitso la ka leo ba bangata ba sa le tsebeng.'

'E hlile motho eo ke nna, Fernando.' Banna! Ke hore Zero o ntella hoo a nahanang hore nka sireletswa le ke basadi? Hantlente, motho eo ba reng ke Zero o nahana hore ke mang nna? Hona, ke eng yena? Kgele! A tla a ntlotlolla enwa motho! Ena e bile menahano ya Chikano ha e ntse e kgelekgetha, e haraswana, e lopalla ebile e ntse e bidikoloha jwalo ka noha e utlwisitsweng bohloko haholo. Nakong ena yohle Paliya Kaluyanda o ne a mo shebile ka qenehelo le kutlwisiso, mme qetellong a re: 'Ha se banna feela ba tsebang ho lwana, monghadi Chikano. Ebile ha se banna feela bao e leng dhlwela tse tswileng matsoho.'

Chikano a mo hwalotsa ka mahlo feela a ntse a itholetse empa ka pelong ho yena o ne a tseba hore enwa mosadi, ke se seng sa dibopuwa tse kotsikotsi tse tsamayang ka maoto a mabedi. Paliya Kaluyanda enwa e ne e le morwetsana e molelele, mmele o hlile o le thata. Sefahleho sa hae sona se ne se hlakile hantle.

- 3.1 Bolela diketsahalo TSE PEDI tse ileng tsa etsahala sebakeng seo boChikano ba leng ho sona, tse neng di paka hore Paliya ke sebopuwa se kotsikotsi. (2)
- 3.2 Ho se tshwane ke hofe dipakeng tsa tikoloho ya Kweneng moo Chikano a ileng a pholoswa teng le ya Seruwe moo a ileng a batlwa a bolawa ke teng? (2)
- 3.3 Ketsahalo e qotsong ee, eo ho yona Paliya a namolelang Chikano, e totobatsa kgohlano ya mofuta ofe? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 3.4 Ke mophetwa ofe wa sehlooho paleng ee ya hlahellang qotsong? (1)
- 3.5 Ke ketsahalang efe e nngwe ntle le e qotsong moo Paliya a ileng a boela a pholosa Chikano? (1)
- 3.6 Bohlokwa ba boipuiso ba Chikano qotsong ee ke bofe? (2)
- 3.7 Mongodi o sebedisitse lewa lefe ho senola semelo sa Paliya Kaluyanda qotsong ee? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 3.8 Hlalosa sepheo sa mongodi ka polelo ena e hlahang tlhekelong ya pale, 'Selemo ke sa 2044'. (2)
- 3.9 Papiso e sebedisitsweng polelong ena, 'jwalo ka noha e utlwisitsweng bohloko haholo', e re senolela eng ka maikutlo a Chikano ka nako ya puisano ya hae le Paliya? (2)
- 3.10 Sekaseka kgetho ya mantswe e sebedisitsweng bakeng sa ho bopa karaburetso polelong e latelang.
'Ena e bile menahano ya Chikano ha e ntse e kgelekgetha, e haraswana, e lopalla ebile e ntse e bidikoloha jwalo ka noha e utlwisitsweng bohloko haholo.' (3)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko, o nto araba dipotso tse tla e latela tse thehilweng paleng yohle.

TEMA YA F

Ha nako e otlala hora ya bobedi mantsiboya, diyalemoya tsa hasa molaetsa o lateng: 'Mebuso ya Afrika, Bosothonia, Botswana le Swatini e tsebisa ka kananelo ya yona ya ditabatabelo le dipehelo tsa Bana ba Phiri mabapi le tokollo ya mopresidente Monnafeela hammoho le ya Thakadi. Le ha ho le jwalo, mebuso ena e fumana e le taba e boima ka ho fetisisa hore e ka kgolwa ntle le bopaki bo tshwarehang hore mopresidente Monnafeela o matsohong a batho bana, ho se ho sa buuwe ka hore mopresidente o fela a tla lokollwa ha tjelele e se e lefuwe. Hape, mebuso ena ha e na bonnete ba hore Thakadi le yona e matsohong a batho bana le hore diqhokane tsa yona di ntshitswe ho yona, mme tsa jalwa metseng e fapafapaneng ya dinaha tsena. Kahoo, dinaha tse seng di boletse di labalabela ho fumantshwa bopaki malebana le dintlha tsena tse latelang:

- hore mopresidente Monnafeela o ntse a phela,
- hore tlhapikepe eo e leng Thakadi e bolokehile le
- hore diqhokane tsa yona tseo ho bolelwang di nkilwe ho yona, di bolokehile moo di leng teng.

Ntlha ya ho qetela eo re ratang ho e tsebisa Bana ba Phiri ke ya hore rona re le mebuso ya dinaha tsena, re a itlame ka pela dinaha tsohle tsa lefatshe hore re tla lefa tjelele e batlwang ke Bana ba Phiri.

- 3.11 Ke ketsahalong efe moo Monnafeela a ileng a kwetelwa ke Bana ba Phiri? (1)
- 3.12 Mebuso e boletsweng qotsong ee, e ile ya tseba jwang hore ke mokgatlo wa Bana ba Phiri o neng o kwetetse Monnafeela? (1)
- 3.13 Sepheo se seholo sa ho kwetela Monnafeela e ne e le sefe? (1)
- 3.14 Lehlabaphiyo ke mophetwa ofe paleng ee? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 3.15 Bolela lebaka LE LE LENG le ileng la susumetsa Ramaqiti ho etsa Sehlekehleke sa Deidro ntlokogolo ya mokgatlo wa Bana ba Phiri. (1)
- 3.16 Bolela ketsahalo E LE NNGWE e bosula e neng e tla ba teng ha mebuso e qotsong e ne e ka hana ho lefa tjelele e batlwang. (1)
- 3.17 Diketsahalo tse qotsong ke tsa mehleng efe? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 3.18 Ke ketsahalo efe e totobatsang tharollo paleng ee? (1)
- 3.19 Kgetha karabo e nepahetseng ho tse ka masakaneng, o be o nehelane ka lebaka la karabo ya hao.
Diketsahalo tse qotsong di bontsha ... (tharahano, tharollo, sehlohlolo). (2)
- 3.20 Na lebitso lena, 'Ramaqiti', le tshwanela monga lona paleng ee? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 3.21 Dumellana le polelo e latelang ka ho nehelana ka lebaka.
Lewa la ho hetla morao le sebedisitswe ka katleho ketsahalong eo ho yona Ramaqiti a ileng a phetela Chikano ditaba tsa bophelo ba Nasala. (2)

[35]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA**POTSO YA 4: SEFI – DJ Nkutha**

Bala qotso e latelang ka hloko, o nto araba dipotso tse thehilweng tshwantshisong yohle.

TEMA YA G

MMANKEPE:	Mohlomong le wena mohla o nyalwang o tla fumana monna ya tjena. Nna ho tloha bongwananeng a ntse a mphedisa ka leswai. Ha nka tswa ntjeng hona jwale o ka tsheha. Mmele ona o motsho ke phafa, o ne a ntlatsatlatsa le motse matshwele a ntjhebile. Be ... ke eo ...	
RABODITSE:	Ke eng ho lona? (<i>O beha ditshwantsho tse pedi tafoleng</i>) hakere o itse ha o ratane? Ke mang eo ya setshwantshong, ha se wena? Wena Mmankepe o itse ngwanenwa ha a ratane, keng hoo? Ha se bona baa ba hakaneng melaleng, ba sunanang ka tsela ee? Na Nkepe ha se letekatse? Di tswa kae ditshwantsho tsee wena ha eba ha o ratane? Nna ke di fumane dibukeng tsa hao. Ikarabelleng hona jwale, etswe le diyathotheng di bapile. Mohlomong le wena o ntse o tlama Mmatiietso athe o iphetotse kgarebe, ho tseba mang? Motsheare le etsetsana monyetla, mme ntlo ya ka e fetohle lehaha la mashodu. Ha ke le tshepe hohang.	5 10
NKEPE:	Motho eo re kena sekolo le yena ntate. Mafika ao ke a nokeng ya Sekoto. Ha re letho ka nnete ntate.	15
RABODITSE:	Sekolo se nokeng ya Sekoto? Ha ho no ya kae wena o tla bitswa motswadi. O tla mpotsa Mmankepe. Pele ho ne hothwe ntho ke stadise, kajeno ke dipalo. Re tla ipala re eketsehile ka tlong ka mona. Ha ba ratane empa ba akane.	20

- 4.1 Raboditse o ne a hlalisa mosadi ka ho mo etsa eng? (1)
- 4.2 Diketsahalang tseo ho tsona Raboditse a dulang a shapa Mmankepe le Nkepe, di totobatsa kgohlano ya mofuta ofe? (1)
- 4.3 Ke bopaki bofe boo Raboditse a ileng a bo hlahisa ho nnetefatsa taba ya hae e qotsong? (1)
- 4.4 Qotsa diketso TSE PEDI tse ileng tsa halefisa Raboditse qotsong. (2)
- 4.5 Ho tshwana ke hofe diketsong tsa Mmatshole le Mmankepe ho senyeng bophelo ba Motaung? (2)
- 4.6 Ditaba tsa qotso ee di totobatsa mehla efe? Qolla ntho E LE NNGWE ho nnetefatsa karabo ya hao. (2)
- 4.7 Sekapolelo sena, 'ho ja tlwae' se dumellana le ketsahalo efe qotsong? (2)
- 4.8 Ke tsela efe E LE NNGWE e ka sebediswang hore noka ya Sekoto le sekolo di bontshwe/bapalehe kalaneng? (1)

- 4.9 Ntlhakemo ya Raboditse ke efe mabapi le ditokelo tsa botho ho ya ka ditaba tse qotsong? (2)
- 4.10 Dipuo tsa Raboditse qotsong di re tjabela pele ka tsela efe? (2)
- 4.11 Hanana le polelo e latelang ka ho nehelana ka lebaka.
'Tshwantshiso ena ke mohlala o motle wa tshehiso/khomedu.' (2)
- 4.12 Karaburetso e sebedisitsweng mantsweng a Mmankepe qotsong, e o thusa jwang ho utlwisisa bophelo bo neng bo phelwa lapeng la Raboditse? (2)

MMOHO LE

Boela o bale qotso e latelang ka hloko, o nto araba dipotso tse thehilweng tshwantshisong yohle.

TEMA YA H

MMATSHELE:	Dumelang baheso, athe wena ntate Raboditse e se e le ha hao mona?	
RABODITSE:	O boletse teng Mmatshale, ke lapeng mona.	
MMATSHELE:	Leha ke tseba sello sa hao tjena, kajeno ke sa ema nakwana. Ha o na ho fumana thepa ya hao pele o ntsebisa moeti enwa. Mohlomong ke lefokisi le tillo fokisa mona. Ntlhalosetse yena Raboditse.	5
RABODITSE:	Leha o se o mmoledisa hakaalo, a bile a o tshositse, ke mosebetsimmoho le nna mane femeng moo re ntseng re fatela bana papa teng. Ke mo hlalosa hakaalo mme yena o se a tla nama, etswe seso se monate ha se ngwauwa ke monga sona. (<i>A reteleha.</i>) Ke a kgolwa o a nkutlwa he weso ha ke re ha e antshe ka mokukutwana namane ya yona e le teng. Itlhalose!	10
MOTAUNG:	Ke a leboha weso. Enwa ke Kgathatso ka lebitso mme. Ke Motaung e mosehla. Ka bodulo ke mane Tselakgopo, ke maotwana feela ho leba ha motswalle enwa wa ka.	15
MMATSHELE:	(<i>A ema a mo dumedisa ka letsoho.</i>) Ke thabela ho o tseba ntate. Hana o ntate ...	
RABODITSE:	(<i>A toboketsa.</i>) Motaung.	
MMATSHELE:	Ntate Motaung. Enwa Raboditse ke ha hae mona. Ha ho motho ya sa mo tsebeng maboteng ana a ka. Phutholoha ntate Sebata, mona ke lapeng. Ebe ntate yena o tswile sekolo ka sehlopha sefe, hona o se a huletse ka lapeng na?	20
RABODITSE:	Tseo nna ha di sa mpatla, wena tlisa thepa ya ka ke ntshe moleko ka o mong.	

- 4.13 Ke thepa efe eo Mmatshale a reng ha a e fa Raboditse? (1)
- 4.14 Bana ba fatelwang papa bao ho buuwang ka bona qotsong ke bomang? (2)
- 4.15 Kgetha karabo e nepahetseng ho tse ka masakaneng.
Ketsahalo e qotsong ya hore Mmatshale a kgahlwe ke Motaung, ke nngwe ya tse hlahellang ... ya terama ena. (tlhekelong, tharahanong, sehlohlolong). (1)

- 4.16 Ke lebaka lefe le etsang hore re re Mmatshela ke seapadi sa tlatsetso tshwantshisong ee? (2)
- 4.17 Ketso ya Mmatshela ya ho kgothalla ho botsa Motaung hore o se a huletse hae e senola maikemisetso afe a hae? (2)
- 4.18 O nahana hore ke lebaka lefe le etsang hore Mmatshela a tshabe ha mafokisi a etela ha hae? (2)
- 4.19 Hlalosa tomatso e hlahella puong ya Mmatshela ha a re Motaung a phutholohe ke lapeng. (2)
- 4.20 Sekaseka kamoo ketelo ya Raboditse le Motaung ha Mmatshela, e bontshang mothinya o sa lebellwa kateng. (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE

Ho botsitswe dipalekgutswa TSE PEDI karolong ena. Di arabe KA BOBEDI.

POTSO YA 5: PELO E JA SERATI – ME Makhapa le ba bang**5.1 'E SENG KAJENO EMPA HOSANE'**

Bala qotso e latelang ka hloko, o nto araba dipotso tse thehilweng palekgutshweng yohle.

TEMA YA I

Selallane a monyoha atlang tsa ntatae, a nna a phehella ho atamela pela titjhere Phala. Ha titjhere a bona seo, a ikemisetsa hore kgetlong lena teng, o lokela ho hlasela batho bana ba ha Ntwahae. Moo a seng a ikemiseditse ho etsa jwalo, a bona Selallane a boela a re kgubakguba ka mangole pela hae!

'Titjhere! Titjhere! Ke kopa tshwarelo ka seo ke se entseng. Ke ile ka nahana hore thuto ya ntate ke yona e tlang ho nkisa bokamosong athe ntate ka boyena, o ntjhekela lemena leo ke wetseng ha bohloko ka hara lona. Kajeno thaka tsa ka di diyunivesithing, tse ding di a sebetsa. Nna ke dutse mona hae, ke tshwere setifikeiti se entsweng ke ntate, setifikeiti sa ho pasa. E seng kajeno empa hosane.'

'Ke ile ka sitwa ho etsa dintho tse nepahetseng ka lebaka la hobane ke ntse ke **di kgutlisetsa morao ka mehla**. Ho nthusitseng ho mamela thuto ya lapeng? Nna lapeng leso, ha ke a rutwa thuto e ntle, e ahang jwalo ka e rutilweng bana ba bang malapeng a bo bona. Ke shwele ke ntse ke phela, ke tshwana le motho ya sa kenang sekolo hohang hobane ha ke tsebe dintho tse ding tse ngata. Jwale he, e re ke etse tjena **kajeno, e seng hosane**.' A re rao! A re ntatae tlefe ka setebele se matla! Moleko a wa, yaba o wetse ruri.

- 5.1.1 Bolela lebitso la sekolo seo diketsahalo tsa qotso ee di etsahalla ho sona. (1)
- 5.1.2 Ke tletlebo efe eo Moleko a neng a e tlisitse ho prinsipala tsatsing leo? (1)
- 5.1.3 Qotsa ketso E LE NNGWE eo Selallane a e entseng ho mophetwa ka mong ho bana, titjhere le ntatae. (2)
- 5.1.4 Hlalosa kamoo ditaba tsa qotso di re totobaletsang phethelo ya palekgutshwe ena kateng. (2)
- 5.1.5 Nehelana ka lebaka LE LE LENG le neng le etsa hore matitjhere a nyatse diketso tsa Selallane tsatsing leo ho buuwang ka lona qotsong. (1)

- 5.1.6 Polelo ena, 'Monna ha a bone habedi', e dumellana le ketsahalo efe qotsong? (2)
- 5.1.7 Hlalosa kamoo mothinya o sa lebellwang o hlakisitsweng kateng qotsong ena. (2)
- 5.1.8 Kgetha karabo e nepahetseng ho tse ka masakaneng. Nehelana ka lebaka la karabo ya hao.
- Monamodi tshwantshisong ena ke ... (Prinsipala, Moleko, Selallane). (2)
- 5.1.9 Na o ka re Selallane ke mophetwa ya tjihtja kapa ya ntlhanngwe? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 5.1.10 Theho ya lebitso lena, 'Moleko', e dumellana jwang le diketso tsa hae? (2)

MMOHO LE

5.2 'PELO E JA SERATI'

Boela o bale qotso e latelang ka hloko, o nto araba dipotso tse thehilweng tshwantshisong yohle.

TEMA YA J

'Mafotha, o a nthohaka jwale, ditsiebadimo tsee tseo o buang ka tsona, o di nka kae?'	
'Ha ke o rohake mme, empa o bua jwalo ka motho ya ratang le thoriso. Ke mona o bua ka batho ba mona Sekgobelane, ba babatsang makgethe le ho kgothala ha motswala. Ho bonahala hantle hore o batla ho roriswe wena ka ngwetsi e makgethe. O ka mo nyala, Puleng, ke se ke boletse, nna ke tla itsamaela, ke ipatlele moo ke tla dula teng le Moipone. O tla sala le yena mona le makgethe ao a hae. Ke a bona le malome o thabetse feela ha a ka fumana dikgomo. Tseso a ke ke a di bona.'	5
Mmamafotha ha a bona hore mora o eme thabeng, le hore o re o tla hlalefisa ntatae, a fetola maikutlo. Yaba o re ho Mafotha: 'Butle ntjhanyana, ha re bue hantle.'	10
'Bua mme, ke mametse.'	
'Ke tla buisana le ntatao, re mpe re o nyalle yena Moipone hobane ke mona ha o kgahlwe ke kgetho ya rona'.	15

- 5.2.1 Ho ya ka ditaba tsa qotso ee, batswadi ba Mafotha ba ne ba batla a nyale mophetwa ofe? (1)
- 5.2.2 Ke lebaka lefe leo Mafotha a neng a re le mo sitisa ho nyala mophetwa eo o mmoletseng ho 5.2.1? (1)

- 5.2.3 Ho ya ka ditaba tsa palekgutshwe, ke mophetwa ofe ya neng a e na le bothata bo tshwanang le ba Mafotha? (1)
- 5.2.4 Bothata boo ba mophetwa eo o mmoletseng ho 5.2.3 bo ile ba rarollwa jwang? (1)
- 5.2.5 Ke kgohlano ya mofuta ofe e totobatswang palekgutshweng ee? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 5.2.6 Qotsa polelo e bontshang hore Mmamafotha o fetotse maikutlo mabapi le ho hapeletsa mora ho nyala motswalae. (1)
- 5.2.7 Diketsahalo tse qotsong ee ke tsa mehla efe? Nehelana ka lebaka la karabo ya hao. (2)
- 5.2.8 Bolela hore polelo e latelang ke Nnete kapa Mafosi, o be o nehelane ka lebaka la karabo ya hao.

Diketsahalo tse qotsong di bontsha sehlohlolo sa palekgutshwe ena. (2)
- 5.2.9 Mongodi o bolelang ha a re 'mora Mmamafotha o ne a eme thabeng'? (2)
- 5.2.10 Thuto eo mongodi a re fang yona ka palekgutshwe ee ke efe? (2)
- 5.2.11 Sekaseka maikutlo a renang a totobatswang ke ditaba tsa qotso ena. (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: DITHOTHOKISO

Ho botsitswe dithothokiso TSE PEDI karolong ena. Di arabe KA BOBEDI.

POTSO YA 6

6.1 Bala thothokiso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse tla e latela.

HO SE TSHEPAHALE – RN Phume

1	O ne o mo kgolwa, hobaneng?
2	O ne o mo tshepa, hobaneng?
3	O ne o mo mamela, hobaneng?
4	O ne o mo adima, hobaneng?
5	Jwale o setse le wa Mateneng,
6	Jwale o maketse ebile o hloletswe,
7	O makalla rona,
8	Qwatsiqwatsi le ile!
9	Ha a mona le mona,
10	O makatsa ba bang pele!
11	Ha a mona le mona,
12	O qakile ba bang pele!
13	Ha a mona le mona,
14	O kwetlisa ba bang pele!
15	Ha se motho wa letho,
16	Ke mopheme!
17	Ha se motho wa letho,
18	Ke phokojwe!
19	Hei! Ha se motho leqwatsiqwatsi,
20	Ke pere ya lebelele!
21	Helang bo! Leqwatsiqwatsi ha se motho,
22	Ke lemenemene, ke Ramaqiti!
23	Yare e le neng a itebetse,
24	A qethohile a itjella tsa dithoto:
25	Tlapu, sa pitla sefi,
26	Sa mo re mohatla shoqo!
27	A tshola tlhako morong
28	Mohatla wa sala sefing.

6.1.1 Qolla dintho TSE PEDI temanathothokisong ya 4 tseo sethothokisi se tshwantshisang Leqwatsiqwatsi le tsona. (2)

6.1.2 Molathothokisong wa 5 ho siuwe lentswe lefe, mme sethothokisi se sebedisitse bonono bofe moo? (2)

- 6.1.3 Ke mofuta ofe wa phetapheto o fumanwang molathothokisong wa 6? (1)
- 6.1.4 Dithoto tseo ho buuwang ka tsona molathothokisong wa 24 ke bomang? (1)
- 6.1.5 Kgetha karabo e nepahetseng ho tse ka masakaneng.
Temanathothokisong ya 1 ho phetaphetwa mohopolo o le mong ka mantswe a fapaneng. Phetapheto ee e bitswa ... (ya moelelo, lehlaso, hlaahlela). (1)
- 6.1.6 Lekgotsi le sebedisitsweng molathothokisong wa 19 le sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 6.1.7 Sethothokisi se phetapheta mantswe a tshwanang melathothokisong ya 9, 11 le 13 ka maikemisetso afe? (2)
- 6.1.8 Hobaneng ha sethothokisi se kgethile ho qala temanathothokiso ya 2 ka lentswe 'jwale'? (2)
- 6.1.9 Molapholletsi/Enjambamente e sebedisitsweng molathothokisong wa 27 e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 6.1.10 Ke mokgabisopuo ofe o sebedisitsweng melathothokisong ya 16 le 18, mme o o thusa jwang ho utlwisisa mesebetsi ya Leqwatsiqwatsi? (3)

MMOHO LE

6.2 Bala thothokiso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse tla e latela.

HO THUSANG HO LLA – PM Ramathe

1 Jo, le letsho leru!
 2 Ru la ho aparela tsa Ramathe dikgutsana,
 3 Ru la ho ntshofatsa tsa Ramathe dibopuwa,
 4 Jo, le letsho leru!

5 Jo, bana ba ha Ramathe ho lla!
 6 Ba llela thatohatsi kgorula
 7 Menyepetsi e keketla ba sitwa ho thola,
 8 Empa ho thusang ho lla?

9 Ramathe o ile, o re siile,
 10 O re siile lesuping hoja re sa lebella,
 11 O re thobetse hoja re sa ka ra tseba,
 12 E, empa ho thusang ho rothisa masodi?

13 Ramathe o ile le tsa hae dikgau,
 14 Ka mabitso re ka di bolela nyene le bosiu,
 15 O ile le mosa, bohlale, boikarabelo le lerato.
 16 Empa ho thusang ho lla?

17 Ramathe o falletse o thobile,
 18 Le hoja o ne o le thaka leihlo,
 19 O le senyanyamasokotso sa Taung,
 20 Empa ho thusang ho qetha menyepetsi?

- 6.2.1 Ke lentswe lefe qotsong le ntseng le bolela ntho e le nngwe le 'ho tsholla meokgo'? (1)
- 6.2.2 Temanathothokisong ya 5 sethothokisi se bua le Ramathe jwalo ka ha eka o a phela. Bonono boo bo bitswang? (1)
- 6.2.3 Ke lentswe lefe temanathothokisong ya 2 le tiisang hore Ramathe o ne a hlile a ratwa lapeng labo? (1)
- 6.2.4 Ke mokgabisopuo ofe o sebedisitsweng molathothokisong wa 9? (1)
- 6.2.5 Bolela mofuta O LE MONG wa phetapheto o melathothokisong ya 2 le 3. (1)
- 6.2.6 Hlalosa kamoo molathothokiso ona, 'Ramathe o ile le tsa hae dikgau' o bontshang ho sebetsa ha Ramathe ka thata kateng. (2)
- 6.2.7 Qolla lentswe molathothokisong wa 5 le re senolelang sehlo sa sethothokisi, o be o se hlalose. (2)

- 6.2.8 Leru le letsho le ho buuwang ka lona molathothokisong wa pele ke letshwao le bolelang eng? (2)
- 6.2.9 Bohlokwa ba sejura se molathothokisong wa 12 ke bofe? (2)
- 6.2.10 Sekaseka tshebediso ya lehlaso temanathothokisong tse nne tsa ho qetela. (2)
- 6.2.11 Hlalosa kamoo sethothokisi se atlehileng kateng ho sebedisa lebitsomamarane molathothokisong wa 19. (2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA D: 35
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 70